

Til Nærings- og fiskeridepartementet

Fra Alliansen for norsk privat eierskap
Ved Jarle Hammerstad, Leder av arbeidsgruppen i Alliansen
og leder av Handelspolitikk i Virke

29. juni 2018

Høring – Kapitaltilgangsutvalget NOU 2018:5 Innspill fra Alliansen for norsk privat eierskap

Alliansen for norsk privat eierskap mener overordnet sett at det er veldig positivt at Regjeringen gjennom oppnevningen av Kapitaltilgangsutvalget har satt rammevilkår for verdiskaping på dagsordenen. Det er viktig å frembringe ny kunnskap om den virkelighet som bedriftene i Norge i realiteten konkurrerer innenfor.

Alliansen består av de 11 næringsorganisasjonene Næringslivets Hovedorganisasjon, Virke, Norges Bondelag, Norges Rederiforbund, Norges Skogeierforbund, NORSKOG, Regnskap Norge, Norges Fiskarlag, Norsk Lastebileierforbund, Bedriftsforbundet og Maskinentreprenørenes Forbund. Til sammen representerer vi om lag 110 000 foretak med om lag 1 million ansatte. Siden etableringen i 2008 har Alliansen arbeidet for avvikling av formuesskatt på næringsrelatert kapital – også omtalt som formuesskatt på arbeidende kapital. Dette høringsinnspillet fra Alliansen er begrenset til egenkapitalsituasjonen for norsk næringsliv og ulike virkninger formuesskatt på arbeidende kapital har på norsk verdiskaping og bedrifter. De enkelte organisasjoner i Alliansen vil i sine egne høringsinnspill ta opp andre momenter i Kapitaltilgangsutvalgets rapport.

Hovedpunkter

Det er positivt at Kapitaltilgangsutvalget er klar på at teorien om at kapitalmarkedet er perfekt ikke stemmer med virkeligheten.

Dette overordnede spørsmålet har stor betydning for konklusjonene som trekkes. Legger man til grunn at kapitalmarkedet ikke er perfekt, slik spesielt nystartede og mindre bedrifter kan erfare at det ikke er, har innretning av rammevilkår og skatteregler for norsk kapital og eierskap betydning for hvordan økonomien utvikler seg.

Mens større selskaper normalt har god tilgang til utenlandsk kapital, om de ønsker det, er situasjonen annerledes for unge og mindre selskaper.

Unge og mindre bedrifter er viktige for omstillingen av norsk økonomi. Både hovedbildet som bedriftsmedlemmer i Alliansen tegner, og kunnskapsgrunnlaget som Kapitaltilgangsutvalget trekker opp, viser at egenkapital til disse bedriftene i stor grad kommer fra norske kapitalkilder og eiere. Utenlandsk kapital er ofte ikke tilgjengelig. Det medfører at om norsk kapital skattlegges høyt og med vridningseffekter grunnet forskjellig skattebehandling av ulike næringsaktiva, vil det redusere omfanget av den samlede risikokapitalen som er tilgjengelig for investeringer i unge og mindre

bedrifter, og innretningen av denne kapitalen. Høyere skatt på norsk kapital enn utenlandsk kapital gir med andre ord en mindre omstillingsdyktig økonomi, med færre investeringer i unge og mindre bedrifter.

Formuesskatt på arbeidende, næringsrelatert kapital virker negativt på økonomien.

I lys av at utenlandsk egenkapital for mange bedrifter ikke er tilgjengelig, kan man overordnet sett konkludere med at formuesskatten virker negativt på norsk økonomi. Vi støtter derfor Kapitaltilgangsutvalgets konklusjon om at formuesskatten virker negativt på næringslivets tilgang på kapital, og at det vil virke positivt på norsk økonomi og næringslivets tilgang på kapital om den blir avviklet.

Avvikling av formuesskatt på arbeidende, næringsrelatert kapital anbefales.

Kapitaltilgangsutvalget anbefaler å avvikle hele formuesskatten, men diskuterer ikke mulighetene som et skille mellom arbeidende, næringsrelatert kapital og annen privatøkonomisk kapital gir. Ved skattereformen av 2016 ble formuesskatt på arbeidende, næringsrelatert kapital definert ved den innførte verdsettelsesrabatten på aksjer og driftsmidler. Økes denne verdsettelsesrabatten til 100 prosent, vil formuesskatten på arbeidende, næringsrelatert kapital reelt bli avviklet.

Fordeler ved kun å avvikle formuesskatt på arbeidende, næringsrelatert kapital, ikke all formuesskatt.

Det er flere grunner for at kun formuesskatt på arbeidende kapital bør avvikles, ikke all formuesskatt. En innvending mot formuesskatten slik den har vært implementert i Norge, er at den gir vridningseffekter, hvor det særlig har vært gunstig å investere i privat fast eiendom. Ser man på internasjonal statistikk, skiller Norge seg ut, med langt større investeringer i privat eiendom og mindre investeringer i finansaktiva enn i andre sammenlignbare land. Avvikles formuesskatten kun på arbeidende kapital, vil investeringsincentivene i formuesskatten snus – det blir skattemessig mer gunstig å investere i bedrifter og nytt næringsliv enn i privat eiendom. Avvikling kun av formuesskatten på arbeidende kapital gir også et lavere proveny, statistisk målt på om lag 8 mrd. kroner mot i overkant av 14 mrd. kroner dersom all formuesskatt skulle avvikles.

Det er behov for empiriske analyser om formuesskattens virkninger på økonomien over tid.

Kapitaltilgangsutvalget frembringer ikke ny empiri om formuesskattens direkte virkninger. Det foreligger heller ingen andre næringslivsrealistiske analyser av formuesskatt i Norge hvor det er tatt utgangspunkt i at teorien om det perfekte kapitalmarked ikke stemmer med virkeligheten. Debatten om betydningen av norsk kapital ville blitt langt bedre dersom den i større grad var basert på et godt empirisk grunnlag, analysert med forutsetninger som de næringsdrivende gjenkjenner som realistisk. Det er derfor ønskelig at Regjeringen basert på realistiske forutsetninger kan fremskaffe et empirisk kunnskapsgrunnlag om hvordan formuesskatten virker på norsk økonomi over tid.

Relevant statistikk, fakta og utdypede punkter

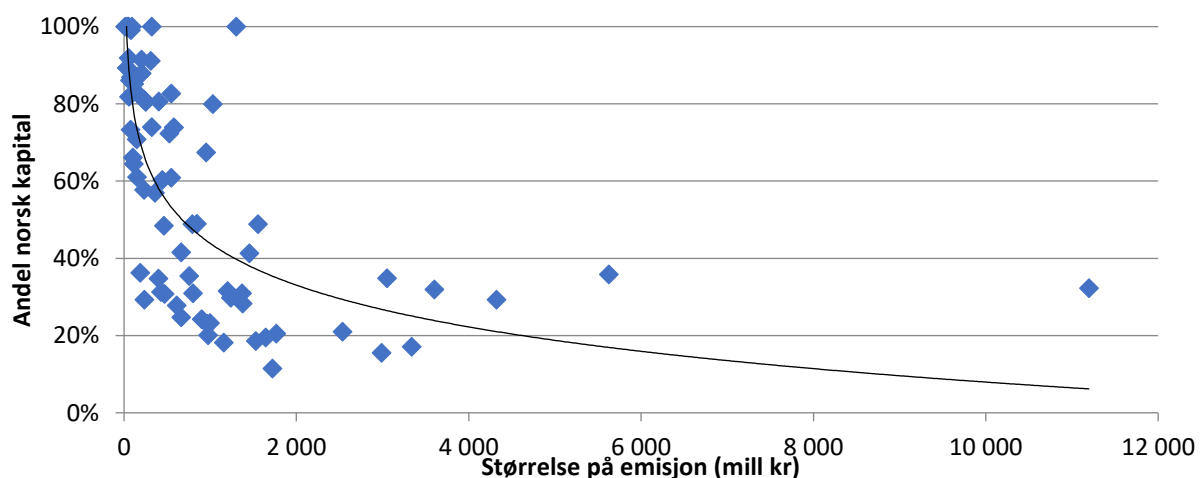
Internasjonal kapital er ofte i begrenset grad tilgjengelig for mindre virksomheter.

Både hovedbildet bedriftsmedlemmer i Alliansen tegner og kunnskapsgrunnlaget Kapitaltilgangsutvalget trekker opp, er at egenkapital til unge og mindre bedrifter, som er viktige for omstillingen av norsk økonomi, i stor grad kommer fra norske kapitalkilder og eiere. Utenlandsk kapital er ofte ikke tilgjengelig. Det medfører at om norsk kapital skattlegges høyt og med vridningseffekter grunnet forskjellig skattebehandling av ulike næringsaktiva, vil det redusere omfanget av den samlede risikokapitalen som er tilgjengelig for investeringer i unge og mindre bedrifter, og innretningen av denne kapitalen. Høyere skatt på norsk kapital enn utenlandsk kapital gir med andre ord en mindre omstillingsdyktig økonomi, med færre investeringer i unge og mindre bedrifter.

Kapitaltilgangsutvalget presenterer fordelingen av ny egenkapital reist samlet sett for ikke-børsnoterte selskaper, fordelt på om det er norske private aktører, det offentlige eller utenlandsk aktører som er kilden til denne. Det hadde vært nyttig å få dette fordelt på størrelsen til bedrifter. Hovedbildet våre medlemsbedrifter trekker opp er at internasjonal egenkapital og lånekapital i langt større grad er tilgjengelig for større bedrifter eller bedrifter som besitter pantbar aktiva, slik som eiendom. For unge og mindre bedrifter er internasjonal kapital ofte ikke tilgjengelig. Dette er i tråd med hva man ofte kan observere i andre land, og også hva man kan vente som følge av tilgang på informasjon og evne til å vurdere risiko. Dette er også en utvikling man kan observere ved egenkapitalemisjoner på børs i Norge – den mest profesjonelle delen av kapitalmarkedet. Når VPFF innsamlet nasjonaliteten til hvem som finansierte alle egenkapitalemisjoner på børs fra 2010 til 2015 var resultatet at norsk kapital finansierte det aller meste av egenkapitalemisjoner opp til 200 mill. kroner, mens utenlandsk kapital i økende grad finansierte egenkapitalemisjoner over dette. 200 mill. kroner utgjør en bedriftsverdi som er større enn de aller fleste – anslagsvis 99 prosent – av bedriftene er verdt.

Egenkapitalemisjoner på børs.

Størrelse på emisjoner og andel finansiert ved norsk kapital. 2010-2015.

Kilde: VPFF

Personlig skatt på næringseierskap for norske eiere er økt vesentlig etter 2006-skattereformen – noe som virker negativt på økonomien.

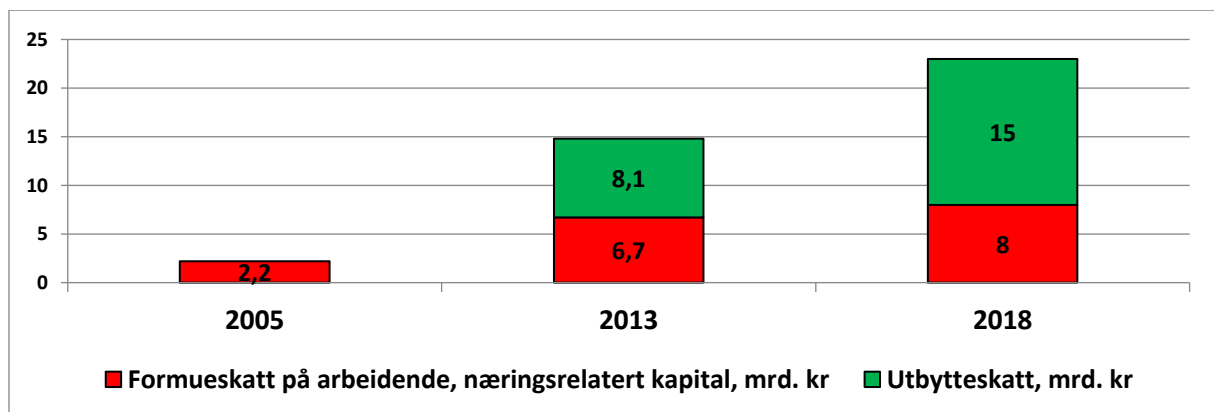
Legger man til grunn, slik bredden av norske bedrifter erfarer, at utenlandsk egenkapital kan være vanskelig å få tak i, har det implikasjoner på den økonomiske aktiviteten hvordan skatt på eierskap og kapital innrettes for norske skatteyttere. Man kan vente at økt skatt gir redusert aktivitet og investeringer, både for eksisterende bedrifter og for omfanget av og vekstgraden til nye bedrifter.

Etter gjennomføring av 2006-skattereformen har omfanget av personlig skatt på næringseierskap økt betydelig. I 2005 har Finansdepartementet estimert at formuesskatt på arbeidende, næringsrelatert kapital utgjorde 2,2 mrd. kroner. I 2006 ble utbytteskatten introdusert og regelskjerpinger av formuesskatten under Stoltenberg II-regjeringen medførte at formuesskatten på arbeidende kapital økte med over 100 prosent, samlet utgjorde personlig skatt på næringseierskap ved formuesskatt på arbeidende kapital og utbytteskatt nær 15 mrd. kroner i 2013.

Solberg-regjeringen har i motsetning til forrige regjering redusert det samlede skattetrykket. På papiret, slik Finansdepartementet beregner de årlige endringene, har formuesskatten blitt redusert med om lag 6 mrd. kroner siden 2013. Dette har ikke gitt utslag i den samlede formuesskatten som betales eller formuesskatten på arbeidende kapital. Total personlig betalt formuesskatt utgjorde 14,0 mrd. kroner i 2013 og den er i 2018 nominelt marginalt høyere, med 14,1 mrd. kroner. Formuesskatt på arbeidende kapital har økt fra 6,7 mrd. kroner i 2013 til 8,0 mrd. kroner i 2018. Samfunnsdebatten tar ofte utgangspunkt i at formuesskatten er redusert, men det er ikke en virkelighet som næringsdrivende som betaler formuesskatt kjenner seg igjen i.

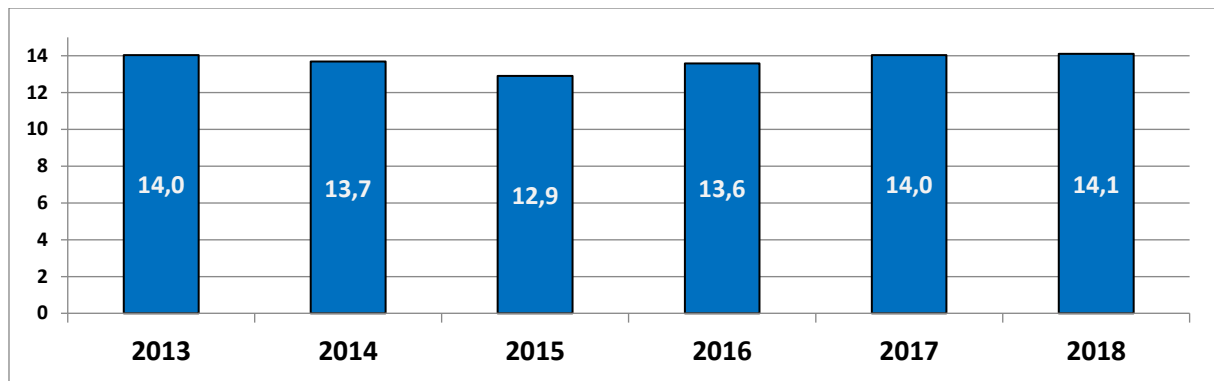
Ved 2016-skattereformen ble utbytteskatten økt. Finansdepartementet oppgir ikke samlet proveny av utbytteskatten for 2018, men om man tar utgangspunkt i deres estimat for provenyvirkingen av andelsmessig justering av utbytteskatten grunnet 2016-skattereformen, kan det estimeres at utbytteskatten i 2018 utgjør om lag 15 mrd. kroner. Det indikerer at samlet personlig skatt på næringseierskap i 2018 utgjør om lag 23 mrd. kroner. Det tilsvarer et nominelt nivå som er 10 ganger høyere enn hva det var før 2006-skattereformen. Med et kapitalmarked som ikke er perfekt, og hvor norsk privat kapital er avgjørende for utviklingen av unge og mindre bedrifter, kan man legge til grunn at dette isolert sett har en klar negativ virkning investerings- og aktivitetsnivå til norsk økonomi, herunder omstillingsevne.

Formuesskatt på arbeidende kapital og estimat på utbytteskatt. 2005, 2013 og 2018. Mrd. kroner, nominelle tall.

Kilde: Finansdepartementet og NyAnalyse. Utbytteskatt i 2018 er et estimat.

Personlig betalt formuesskatt, mrd. kroner, nominelt

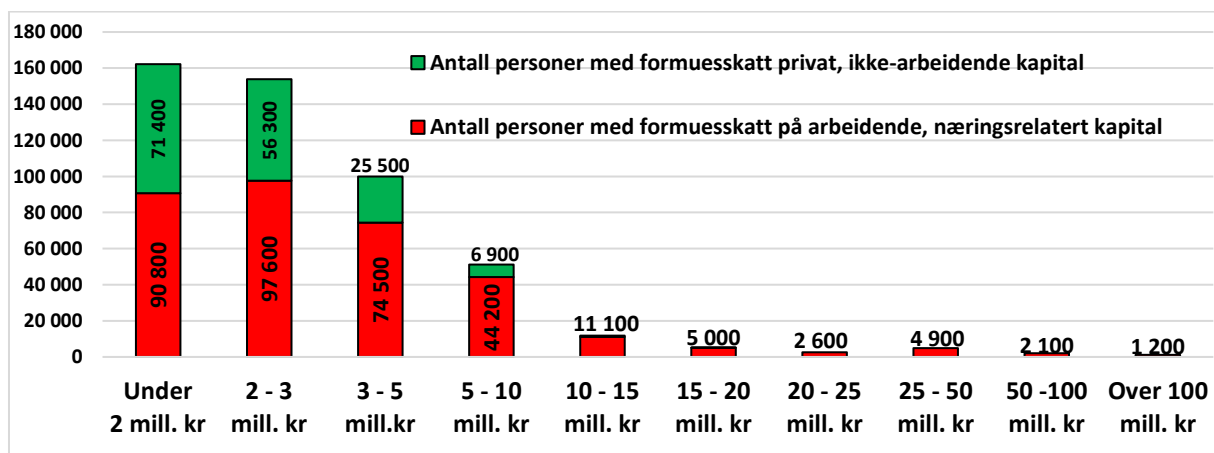
Kilde: Finansdepartementet og NyAnalyse.

De fleste mer formuesskatt på arbeidende kapital har moderate netto likningsformuer.

De aller fleste som betaler formuesskatt har lav eller moderat netto likningsformue. I 2017 var det om lag 500 000 personer som betalte formuesskatt på arbeidende kapital. 1/3 av disse har kun formuesskatt på privat, ikke-arbeidende næringskapital, slik som primærbolig, fritids- og sekundærbolig, privat bil, båt og innbo. Disse betaler og formuesskatt på bankinnskudd, og selv om dette er kapital som gjennom finansmarkedet blir videreformidlet, herunder til investeringer i næringsaktiva, bidrar innskuddsgarantiordningen til at det ikke er risiko for tap på normale bankinnskudd. De resterende 2/3 av formuesskatteytterne betaler formuesskatt både på privat og arbeidende, næringsrelatert kapital.

Behandlingen av statsbudsjettet for 2017 er siste gang Finansdepartementet oppgav detaljerte fordelinger av hvordan formuesskatt på privat og arbeidende kapital fordeler seg på ulike formuesgrupper. Den viste at 92 prosent av alle formuesskatteyttere har under 10 millioner kroner i likningsformue. Formuesskattedebatten preges av de aller rikeste, men de med netto likningsformue over 100 millioner kroner utgjør kun 0,2-0,3 prosent av formuesskattebetalerne og under 2 prosent har over 25 million kr i netto likningsverdi.

Andelen personer med formuesskatt på hhv. arbeidende, næringsrelatert kapital og privat, ikke-arbeidende kapital. Statsbudsjett 2017-tall

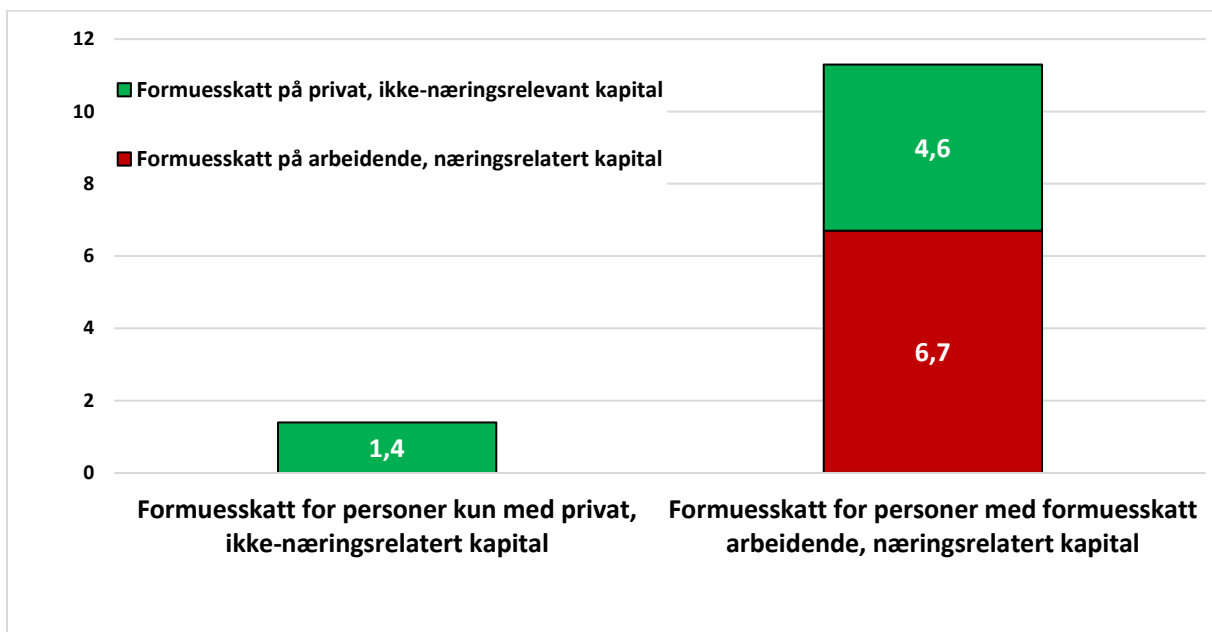

Kilde: Finansdepartementet og NyAnalyse. Tall fra Statsbudsjett 2017-behandlingen, hvor formuesskatten var estimert til 12,9 mrd. kr. Den er senere oppjustert til 14,1 mrd. kr i 2017

Personer med formuesskatt på arbeidende kapital betaler nær 9/10 av all formuesskatt.

Debatten om formuesskatt tar ofte utgangspunkt i at de som betaler formuesskatt på arbeidende, næringsrelatert kapital kun betaler formuesskatt på arbeidende kapital, og ikke lenger vil betale formuesskatt dersom formuesskatt på arbeidende kapital avvikles. Til sammen er det estimert at personer med formuesskatt på arbeidende kapital dekket om lag 9/10 (89 prosent) av all formuesskatt i 2017. Av dette utgjorde formuesskatt på privat, ikke-næringsrelatert kapital om lag 40 prosent, noe som utgjorde nær ¼ av all formuesskatt betalt på ikke-næringsrelatert kapital. Med andre ord, avvikles formuesskatt på arbeidende kapital vil personer med næringsinvesteringer fremdeles stå for hoveddelen av all betalt formuesskatt.

Formuesskatt fordelt på arbeidende, næringsrelatert kapital og privat, ikke-arbeidende kapital. Statsbudsjett 2017-tall. Milliard kroner

Kilde: Finansdepartementet og NyAnalyse.

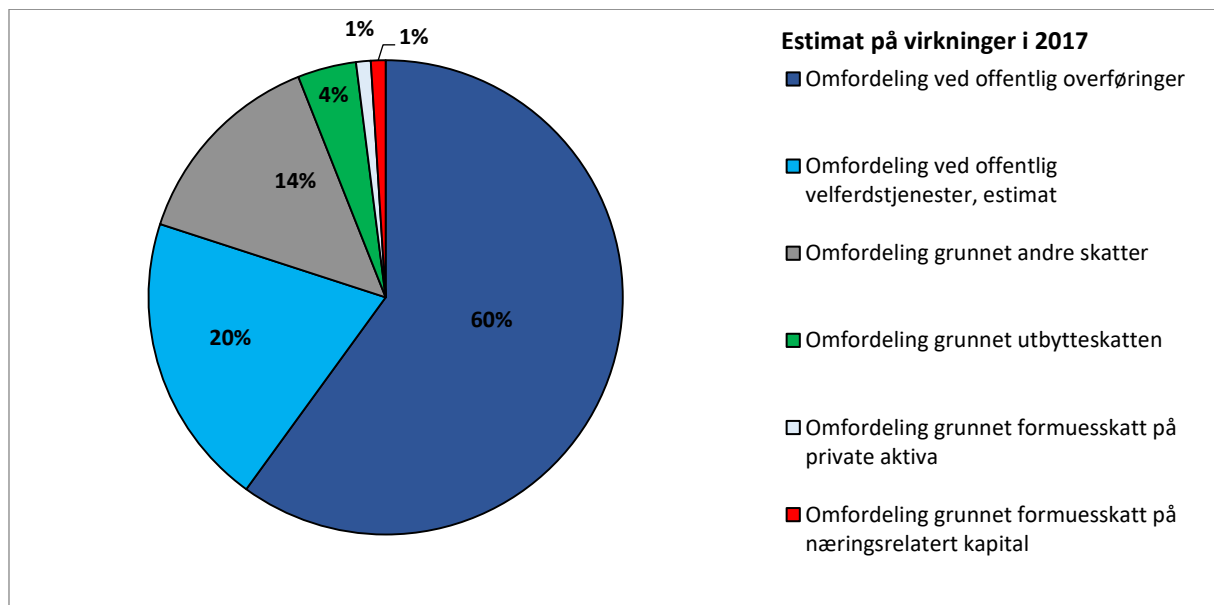
Formuesskatt på arbeidende kapital utgjør ca. 1 % av Gini-omfordeling, statistisk beregnet.

Kapitaltilgangsutvalget tar ikke opp fordelingsaspekter, men deres forslag om å avvikle formuesskatten møtes i samfunnsdebatten ofte med fordelingsargumenter. Det er derfor relevant å fremheve at formuesskatt på arbeidende kapital kun utgjør om lag 1 prosent av beregnet Gini-omfordeling, statistisk beregnet, når estimat på Gini-virkningen av offentlige tjenester også er inkludert. Dette er vesentlig lavere enn hva som ofte hevdes i samfunnsdebatten. Avvikles formuesskatt på arbeidende, næringsrelatert kapital kan man vente at det over tid vil gi økte investeringer og vekst i jobbskaping. For ansatte som får høyere lønnsnivå eller ny jobb kan det gi økte inntekter og positiv og utjevne virkninger ved dynamiske Gini-beregninger over tid.

Formuesskatt på private aktiva utgjør også om lag 1 prosent av Gini-omfordeling, noe som gjør at formuesskatt totalt utgjør om lag 2 prosent av Gini-omfordeling. Dette er halvparten av estimert Gini-virkning av å ha utbytteskatt.

Som det fremgår av figuren har omfordeling ved offentlige overføringer uten sammenligning den største virkningen. Omfordeling ved offentlige velferdstjenester er også vesentlig, estimert til om lag 20 prosent av all Gini-omfordeling i 2017. Andre skatter enn formuesskatt og utbytteskatt utgjør om lag 14 prosent av Gini-omfordelingen.

Estimert omfordeling grunnet offentlige overføringer, offentlige tjenester og ulike skatter. 2017

Kilde: Finansdepartementet og NyAnalyse. Inntektstall for 2017 eller siste tilgjengelige år benyttet